Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:sta
Tulevaisuusvaliokunnan kuuleminen 15.3.2017

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto
Neuvotteleva virkamies Leena Pentikäinen

Elinkeinoelämä, työmarkkinat ja globaali talous sekä energiajärjestelmä ovat murroksessa, jota digitalisaatio ja teknologioiden nopea kehittyminen kiihdyttävät[1]. Muutoksessa syntyy talouskasvua ja vaurautta, mutta yhä useampi on vaarassa jäädä kehityksestä jälkeen ja syrjäytyä. Kestävän kehityksen Agenda 2030:n tavoite ”leave no one behind” on ajankohtainen.

Työ- ja elinkeinopolitiikan näkökulmasta Suomen Agenda 2030 –toimintaohjelman painopistevalintoja voidaan pitää onnistuneina. Toimintasuunnitelman painotukset pureutuvat talouskasvun ja yhteiskunnan kehityksen kannalta tärkeisiin teemoihin: miten ilmastonmuutosta hillitään sekä synnytetään kestävää talouskasvua ja toisaalta siihen, miten ehkäistään syrjäytymistä ja pidetään huolta siitä, että kukaan ei jää jälkeen. Näiden painopisteiden kautta voidaan edistää koko Agendan ja sen kaikkien tavoitteiden toteutumista.

Toimintasuunnitelma kokoaa painopisteiden alle ne toimet, joilla hallitus edistää kestävää kehitystä. Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi –painopisteen sisältämiä toimia ovat ilmasto- ja energiastrategia, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma, kestävät biotalous- ja cleantech-ratkaisut, kiertotalouden tiekartta, kestävät julkiset hankinnat, liikennekaari sekä kestävän kehityksen innovaatiot. Energiamurros voi tarjota Suomelle mahdollisuuden uusien työpaikkojen, vientituotteiden ja paikallisten tuotantomuotojen luomisessa[2].

On tärkeää, että hiilineutraaliutta edistetään globaalisti, erityisesti kehittyvillä markkinoilla. Uusiutuviin energioihin perustuva energiajärjestelmä muuttaa energiamarkkinoita sekä avaa mahdollisuuksia uusille liiketoimintamalleille ja arvoketjuille myös kehitysmaissa. Kotitalouksilla ja paikallisyhteisöillä voi olla merkittävä osuus tulevaisuuden energiajärjestelmässä: ne voivat tuottaa sähköenergiaa yleiseen verkkoon ja käyttää tuottamaansa energiaa omassa taloudellisessa tuotannossaan (emt). Lisäämällä uusiutuvan energian tuotantoa voidaan vähentää energia-

[1] Kohti jaettua ymmärrystä työn tulevaisuudesta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33/2017
[2] Neo-Carbon Energy –tutkimushanke (Tekes; VTT, Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus)

köyhyyttä kehitysmaissa. Hallituksen tuki-instrumentteja tähän ovat mm. Team Finland – kasvuohjelmat sekä Finnfundin toimet.

Yrityksillä on keskeinen merkitys kestävän kehityksen Agendan toteuttamisessa - yritykset synnyttävät työpaikkoja sekä luovat uusia innovaatioita. Yritykset voivat tuottaa ratkaisuja globaaleihin kehityshaasteisiin kuten puhtaan energian saantiin, jätehuoltoratkaisuihin, vesihuoltoon ja terveyteen sekä digitaalisten ratkaisujen käyttöön ottoon. Yritysten yhteiskuntavastuullisuudella on entistä tärkeämpi rooli – Suomi jatkaa YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden (2011) toimeenpanoa.

Painopiste yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi sisältää toimet, joilla hallitus vähentää syrjäytymistä ja eriarvoisuutta sekä toimet, joilla edistetään osaamista ja osaavan työvoiman saatavuutta.

On tärkeää, että painopisteeseen on sisällytetty työllisyyttä tukevat toimet. Työllisyysaste Suomessa on nousussa, mutta pitkäaikaistyöttömyys lisääntyy ja altistaa syrjäytymiselle. Myös lisääntyneet työelämän osaamisvaatimukset saattavat syrjäyttää ihmisiä työmarkkinoilta. Toimia työllisyyskehityksen parantamiseksi toimintaohjelmassa ovat mm: turvataan osaava työvoima muuttuvilla työmarkkinoilla ja ehkäistään syrjäytymistä, edistetään maahanmuuttajien kotoutumista, uudistetaan ammatillinen koulutus ja kehitetään nuorisotakuuta. Hyvänä esimerkkinä onnistuneesta nuorisotyöttömyyden vähentämisestä tuodaan esille Ohjaamo-palvelu, joka toimii tiiviissä yhteistyössä yritysten kanssa.

On tärkeää, että Suomi edistää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden toteutumista globaalisti ja että vaikuttamistyön kärkenä on sukupuolten tasa-arvo ja naisten ja tyttöjen oikeudet. Pidämme tärkeänä myös sitä, että toimenpidesuunnitelmaan on sisällytetty tavoite ihmisarvoisen työn edistämisestä.

Toimeenpanon politiikkaperiaatteet

Suomen kestävän kehityksen suunnitelma sisältää nykyisen hallituksen toimet kestävän kehityksen edistämiseksi. Kuten toimintasuunnitelmassa todetaan, hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtyminen edellyttää panostusta osaamisen kehittämiseen ja muutoksen hallintaan. Se edellyttää myös panostusta tutkimukseen ja innovaatioihin. On erittäin tärkeää, että pitkäjänteisyyden periaate toimeenpanossa toteutuu ja että kestävän kehityksen toimet jatkuvat ja niitä resursoidaan myös tulevissa hallitusohjelmissa. Erityisen tärkeänä voidaan pitää kansallisen innovaatiojärjestelmän resursointia, jotta voidaan kehittää uusia innovatiivisia ratkaisuja kestävän kehityksen haasteisiin.

Jatkuvuuden periaate tulisi ulottaa myös kehityspolitiikkaan ja sen toteuttamiseen. Kehityspoliittisessa selonteossa on keskeisenä tavoitteena tukea kehitysmaiden kestävää talouskasvua, yrittäjyyttä ja työpaikkojen syntymistä. Tavoite on pitkäjänteinen ja sen jatkuvuus tulisi turvata.

Kestävän kehityksen toimintaohjelman toteutuminen edellyttää laajaa yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan välillä ja tulisikin kehittää konkreettisia tapoja, joilla tätä voidaan edistää.